

UN BINEVENIT ACT DE CULTURĂ; REEDITAREA CĂRȚII „ISTORIE BISERICESCĂ PE SCURT” TRADUSĂ DIN GRECEȘTE ÎN ROMÂNEȘTE ÎN 1845 DE AUTORUL ÎNSUȘI, ALECSANDRU GEANOGLU–LESVIODAX

Ștefan NEGREA¹
stnegrea@yahoo.com

Abstract: Istorie bisericească pre scurt (A Brief Church History) was translated from Greek into Romanian in 1845 by the author himself, Alecsandru Geanoglu – Lesviodax.

The book is unexpectedly modern and useful to contemporary readers, bombarded with numerous books on Christian religion. It is accompanied by an equally useful „Introductory study” signed by Mihail M. Andreescu (who tackles the issue of the little known history of the Geanoglu family, including the author), an „Index of names and places” (drawn up by Valentin Marin) and „Lists of Bishops and Monasteries” (drawn up by Laurențiu Andreescu).

Alecsandru Geanoglu-Lesviodax (1793 – 1864) was born in Bucharest in a family of Greek descent. He was the brother of Archbishop Neofit (1787 – 1850) and an in-law of N. Bălcescu. He studied at the St. Sava College in Bucharest and then attended

---

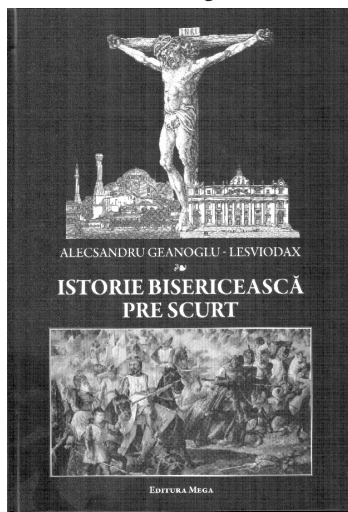
¹ Academician of the American Biographical Institute (USA), distins cu Ordinul „Magna cum Laudae”, înființat în 1880 la Harvard College; doctor în biologie al Universității București; membru titular al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române (secretar în perioada 1995–2007); cercetător științific principal I la Institutul de Speologie „Emil Racoviță” al Academiei Române (din 2007 – cercetător asociat pe viață); redactor-șef adjunct al publicației „Fauna României” a Academiei Române; redactor-șef adjunct al publicațiilor „Noema” și „Studii și comunicări/DIS” ale CRIFST.

law school in Russia. Upon returning to his home country, he worked for nearly 8 years for the Bucharest Courthouse (1834 – 1841), being a cup-bearer and a judge.

As a writer and translator (1834 – 1857), he worked on 12 books, out of which 9 were translations of other books, while 3 were original writings. Judging by the genre, content and source of inspiration (courthouse events), the latter anticipate the writings of Theodor D. Speranția (1856 – 1929).

The volume *Istorie bisericească pre scurt* (A Brief Church History) represents an abridged version of the three volumes of *Istorie bisericească* (Church History) written by Meletius, the Archbishop of Athens, which covers the beginnings of the church up to 1695. The book had a remarkable circulation of over 3000 copies sold. Alecsandru Geanoglu – Lesvioudax's contribution is outstanding as he makes analyses based on information which were not recorded by his contemporaries, he issues value judgements and expresses personal opinions on the past religious events which he presents in chronological order. A noticeable feature of the book is the clear style, the language accessible to all Romanian speakers of the time.

Keywords: Brief Church History, Geanoglu family, the life and works of Alecsandru Geanoglu – Lesvioudax.

Foto: Coperta cărții: Alecsandru Geanoglu – Lesvioudax, *Istorie bisericească pre scurt* (ediție, studiu introductiv și note de dr. Mihail M. Andreescu), Editura MEGA, Cluj-Napoca, 2011, 516 p., ISBN – 978 – 606 – 543 – 173 – 7

Introducere

Subtitlul lung al cărții îmi amintește de producțiile foileton din anii interbelici care aveau un vădit scop cultural dar mai ales comercial, iar stilul sună muzical ca în poveștile lui Anton Pann, într-o românească veche. Iată-l: „*Istorie bisericească pe scurt – Cuprinzătoare de cele mai vrednice de știut întâmplări a Sfintei Biserici Răsăritene, precum propoveduirea credinței, goanele, eresurile, soboarele ș.c.l. Acum întâiași dată tălmăcită din grecește în limba românească. Pe lângă care s-au adăos la sfârșit câteva științe vrednice de cunoscut românimii, scoase din condicile vechi ale Mitropolii Ungrovlahii, de pah[arnic] Alecsandru Geanoglu – Lesviodax și tipărită cu blagoslovenia și voia Prea Sfinții sale Părintelui Neofit al 2 – lea, Arhiepiscop și Mitropolit al Ungrovlahii. București. S-au tipărit la Zaharia Carcaleki, tipograf al Curții, 1845*”.

Din subsolul paginii de titlu aflăm că este vorba de o ediție îngrijită de Mihail M. Andreescu (Studiu introductiv. O problemă de genealogie – familia Geanoglu) cu colaborarea lui Laurențiu Andreescu (listele de ierarhi și mănăstiri) și Valentin Marin (Indice de nume și locuri). Volumul, legat într-o copertă cartonată, ilustrată adecvat și atractiv, este tipărit de Editura Mega din Cluj-Napoca (2011) și conține 516 pagini.

„*Studiul introductiv*” semnat de Mihail M. Andreescu este dedicat problemei genealogiei familiei Geanoglu. Din el aflăm că Alecsandru Geanoglu-Lesviodax (1793 – 1864), născut în București dintr-o familie de origine greacă, frate cu mitropolitul Neofit (1787 – 1850) și rudă prin alianță cu Nicolae Bălcescu, a învățat la Colegiul Sf. Sava din București și a făcut studii juridice în Rusia. Întors în țară, a lucrat aproape opt ani (1834 – 1841) la Tribunalul din București, ajungând *paharnic* și judecător. Activitatea sa literară și de traducător (perioada 1836 – 1857) constă din 12 cărți, dintre care nouă sunt traduceri și trei originale. Ultimele, după gen, conținut și sursă de inspirație (sălile tribunalelor), îl anunță pe Theodor Speranția (1856 – 1929) care, după mine, este net superior ca limbă, grad de cultură și creație literară (binecunoscuta serie de „*Anecdote*”).

Cuprins

După o „*Procurvântare*” (p. 63–64), „*Scară de cele ce să cuprind în această istorie*” (p. 65 – 72) și „*Introducere la prescurtarea istorii bisericești*” (p. 73 – 80) începe „*Istoria Bisericească Prescurtă*” (p. 81 – 417) ordonată în 140 capitole numerotate ca atare, completată cu o anexă: „*Arătare cu dovezi de treapta în care din vechime să socotea Mitropolia Ungrovlahii*” și urmată de tabelele intitulate „*Catalog hronologhic de papii Romii*”, „*Lista papilor și a împăraților Austriei și ai Austro-Ungariei*”, „*Catalog hronologhic de patriarhii Constantinopolii*”, „*Lista ierarhilor și a sultanilor până astăzi*”, „*Catalog de patriarhii Ierusalimului*”, „*Catalog hronologic de mitropolii Ungrovlahii*”. Fără nicio explicație, la p. 336 este intercalat un tabel cu „*Patriarhii României*”, toți contemporanii (Miron Cristea, Nicodim Munteanu, Iustinian Marina, Iustin Moisescu, Teoctist Arăpașu și actualul Daniel Ciubotea). Ca fiu de preot, țin minte pe mitropolii Moldovei, viitorii patriarhi Iustinian, apoi Iustin, ca oaspeți în casa noastră din satul Gura Văii (județul Neamț), participanți la „*cercurile preoțești*” care erau organizate, prin rotație, în parohiile din județ. Urmează din nou „*Cataloage hronologice*” de arhiepiscopi ai Râmnicului și Noului Severin și ai Buzăului, apoi capitol fără nicio legătură tematică între ele, ca într-un almanah: „*Cea din nou întocmire și așezare a Episcopiei Argeșului din Principatul Țării Românești*”; „*Însemnare de numele prea osfințiților mitropolii ai Moldaviei, cu arătare unde au fost metania fieștecăruia*”; „*Tablă de toate mănăstirile Țării Românești, cele slobode neînchinat și închinat, cu toate metoașele și schiturile, precum și de locurile la care sânt închinat mănăstirile, cele ce să află sub această catigorie și în ce județ sau oraș sânt*”; „*Numirea chinoviilor de călugări și a schiturilor celor slobode*”; „*Chinoviile și schiturile de călugărițe*”; „*Mănăstirile cele închinat la Sfântul Mormânt*”; „*Catalog de numele porecla și rangul dumnealor cinstiților abonați de prin orașele și satele Prințipatului Valahii și Moldaviei, precum și de numărul cărților ce s-au abonat fieștecare*” care conține 1150 de nume. Volumul se încheie cu o „*Bibliografie*” (p. 418–424), un „*Glosar*” (p. 425 – 457) și un „*Indice general*” (p. 459 – 514).

Cartea „*Istorie bisericească pe scurt*” este, după mărturisirea autorului o versiune prescurtată a celor trei tomuri de „*Istorie Bisericească*” scrise de Meletie, Arhiepiscopului Atenei, de la începuturi până în anul 1625. De remarcat tirajul (peste 3000 exemplare vândute) și contribuția lui Alecsandru Geanoglu – Lesviodax care constă în analize bazate pe informații inedite pentru acea vreme și în judecăți de valoare, opinii personale privind diferite evenimente religioase din trecut, prezentate chronologic.

Cu toate că opera lui Alecsandru Geanoglu – Lesviodax este densă, plină de informații religioase (dar și laice), nu a avut răsunet între contemporani și nu a fost luată în seamă de criticii vremii și cu atât mai puțin de cei interbelici. Numele și lucrările semnate de Alecsandru Geanoglu – Lesviodax nu sunt pomenite în istoria literaturii române, indiferent de autor, nici în cea a lui G. Călinescu. Doar în „*Istoria Bisericii*” de N. Iorga este menționat în treacăt. Abia după 1960, aflăm din lucrările lui Dan Berindei că era fratele mai mare al mitropolitului Neofit al Ungrovlahiei, că era de origine greacă, născut la București și că era rudă parin alianță cu Nicolae Bălcescu.

În încheiere, țin să subliniez reușita celor care au îngrijit ediția de față, păstrând limba română de epocă, cu arhaisme, dar și cu strălucirile unor fraze, cu savoarea unei limbi în formare. O limbă încă săracă în posibilități de exprimare, așa cum era ea acum 166 de ani, deficitară din punct de vedere semantic, morfologic și sintactic, dar care încă de pe atunci promitea, prin precursorii lui Eminescu, să se transforme „*într-un făgure de miere*”, limbă care și astăzi se îmbogățește cu neologisme preluate din limbile la modă, în special din engleză, dar (din păcate) din cea comercială și tehnică și nu din opera lui Shakespeare sau din literatura unor laureați ai premiului Nobel...